

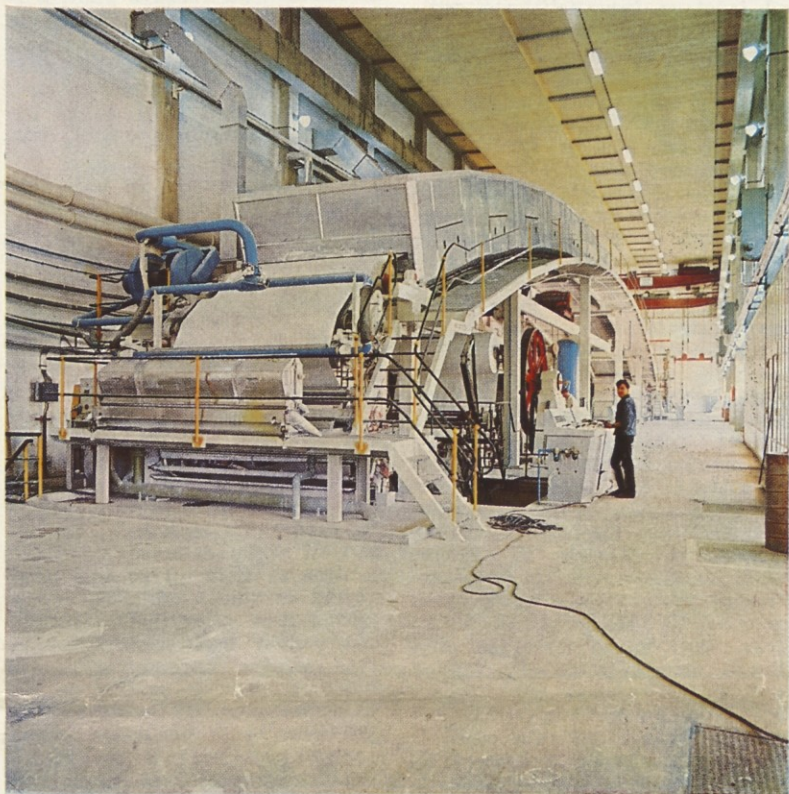

NAŠE DELO

GLASILO DELOVNIH KOLEKTIVOV ZDRUŽENIH PAPIRNIC LJUBLJANA

Visok jubilej Papirnice Vevče

Letos mineva 125 let, odkar se slovensko papirništvo po pravici imenuje industrija. Vse do 24. junija 1843 so na Slovenskem izdelovali papir na roko. Prvi papirni mlin zasledimo v okolici Ljubljane že leta 1554. V zgodovinskih zapisih najdemo papirne mline še v Žužemberku, Radečah in Medvodah. Papirni mlinci niso izdelovali papirja iz lesa oz. celuloze, ampak iz cunj, zato produkcija na Slovenskem ni bila stalna. Ni bilo solidnega surovinskega zaledja pa tudi potrošnja papirja zaradi nerazvitega slovenskega razumništva je bila pičila.

Prve resne začetke industrijskega izdelovanja papirja je napravil Terpinec, največji slovenski industrijalec tedanjega časa. V letih od 1840 do 1843 je organiziral na Vevčah industrijsko podjetje, v katerem je postavil »Donkinov« papirni stroj. Na dan 24. junija 1843. leta je iztekel iz papirnega stroja prvi brezkončni trak papirja. Da je bil to res velik dogodek na Slovenskem, kažejo podatki iz tedanjega časa. Papirnica Vevče je bila največja tovarna med vsemi panogami gospodarstva na ozemlju sedanje Slovenije.

Nadaljevanje na 2. strani

Premazovalni stroj obratuje

Za visokovredne tiske običajna gladkost tiskovnih papirjev že dolgo vrsto desetletij ni več zadostovala, zaradi česar so se pojavili na tržišču papirji, pri katerih je bila na njihovo površino nanosena tanka plast pigmentov in vezil. Takšni papirji dobijo pri glajenju visoko gladkost in sijaj. Površina papirja postane enakomerno zaprta, zato so odtiski čisti in je možna zelo natančna reprodukcija barv. Skratka, po takšni gladki in zaprti površini je možno tiskanje z zelo visokimi rastrji. Skupino papirjev, ki imajo gornje lastnosti, imenujemo premazani papirji ter se njihova uporaba v tiskarstvu iz leta v leto širi. Če so ti papirji nekdanj sluzili samo za izdelavo raznih slikarskih reprodukcij, je danes njihova uporaba, seveda v različnih kakovostnih stopnjah, razširjena na tiskanje knjig, nalepkov, prospektov, katalogov, koledarjev in še na vrsto drugih tiskarskih izdelkov, pri katerih se prav jasnost odtiskov najbolj zahteva.

Pri nas smo že dolgo pogrešali proizvodnjo prav takšnih papirjev. Našim tiskarnam je papirna industrija lahko nudila, poleg običajnih tiskovnih papirjev, samo še nadomestek za premazne papirje, tako imenovani naravni papir za umetniški tisk. Za vsa boljše tiskarska dela pa je morala grafična industrija uvažati premazane papirje.

Zamisel postavitve premazovalnega stroja v naši tovarni se je rodila pred dobrimi devetimi leti, ko je bil leta 1959 izdelan prvi investicijski program. Po takratni zamisli naj bi nabavili manjši premazovalni stroj delovne širine 1,25 m in letne zmogljivosti 1500 t neto premazanega papirja za

umetniški tisk. V tistem času in za takratno porabo bi takšen premazovalni stroj pokrival jugoslovanske potrebe po visokovrednih premazanih papirjih. Ker takrat ni prišlo do uresničitve postavljenega programa — ta je bil vezan na prestavitev in modernizacijo papirnega stroja I — zato smo leta 1961 izdelali nov investicijski program, tokrat s povečano zmogljivostjo 3200 t neto papirja za umetniški tisk letno. Ta drugi program izgradnje je predvideval že novo lokacijo in posebno stavbo za premazni stroj, na mestu, na katerem je prišlo do postavitve sedaj.

Investicijski stroški prvega programa so znašali 145.200.850 din brez stroškov za prestavitev papirnega stroja. Stroški drugega programa pa so bili znatno višji, ter so dosegli vsoto 726.937.570 din. Zal pa tudi ta drugi program ni bil uresničen. Zamisel razširitve proizvodnje na premazane papirje je morala biti še odložena. Medtem je poraba premazanih papirjev pri nas iz leta v leto rasla, grafična industrija je posegala vse bolj in bolj po uvoženih premazanih papirjih; s povečanimi zahtevami po kakovostnih tiskarskih proizvodih, s porastom turizma in propagande za turizem, s prodorom na tuja, zahtevnejša tržišča je porasla zahteva po lepih in boljših nalepkah za embalažo, za vina in druge pijače. Vse to je vplivalo na večjo porabo enostransko ali obojestransko premazanih papirjev tudi pri nas. Zunaj naših meja so tovarne tiskovnih papirjev druga za drugo postavljale premazovalne stroje, kajti poraba premazanih papirjev je bila tam še v večjem porastu.

Spričo takšne situacije smo v začetku leta 1964 izdelali nov program izgradnje, o pot prilagojen novim potrebam tržišča. Nov program je obsegal mnogo večji premazovalni stroj z delovno širino 2,6 m in letno zmogljivostjo neto premazanih papirjev 11.000 t. Investicijska vsota je znašala takrat skoro 2 milijardi S din. Premazovalni stroj je bil izbran tako, da je lahko proizvajal tako enostransko kot obojestransko premazane papirje s pigmentnim nanosom 10 do 25 g/m² na eno stran.

Zbiranje ponudb in izbira opreme je trajala vse leto 1964 in 1965, nakar so bile sklenjene v oktobru in novembru leta 1965

Nadaljevanje na 2. strani

1843 - 125 let - 1968

VEVČE, MAJ, JUNIJ — Skoraj sedem stoletij je minilo, odkar se je začela po Evropi širiti umetnost izdelovanja papirja. Četrto stoletje gre h kraju, odkar je mojster Pankrac, podložnik zemljiškega gospoda, protestanta Janža Kiesla, izdeloval papir v ročnem mlinu na Fužinah pri Ljubljani, ki je deloval samo 15 let, kar je protireformacija začela opuščati tiskano in se začela oslanjati na govorno besedo in druge zelo radikalne metode.

Kal rasti proizvodnje papirja pa le ni zamrla. Vodne sile Ljubljanske ob Fužinah in na Vevčah je opazil podjeten mož, idealen

tip gospodarstvenika, ki je zavestno združeval koristi kmetijstva in koristi industrije v dovršeno harmonijo. Na svojem, za tedanje pojme, obširnem kmetijskem posestvu na Fužinah je uvajal napredne metode kmetijske proizvodnje, obenem pa snoval obrtna in tvorniška podjetja in s pomočjo nekaterih družabnikov zmagoval fizično in finančno svoje načrte. To je bil FIDELIS TERPINC, med tedanjimi slovenskimi maloštevilnimi pionirji industrije, izreden pojav, ki je ostal vse življenje zvest svojemu narodu. V Ljubljani in bližnji okolici je od 1830. do 1868. leta ustanovil toliko obrtnih in industrijskih podjetij, kot nihče pred njim in za njim. V gospodarskem življenju se je pojavil samoniklo z elementarno silo kakor Prešeren, njegov vrstnik in ožji gorenjski rojak v našem slovstvu. Če ne bi bil ničesar drugega napravil kot ustanovil papirnice na Vevčah in Janeziji, Medvodah in Goričanah in položil temelje za današnje podjetje Združenih papirnic, Ljubljana, bi že bilo njegovo ime važno za razvoj slovenske industrije, posebno pa za slovenski živelj v letih 1822 do 1825, ko sta vladala v teh krajih splošna kriza in obubožanje. Poleg tega je bil tudi prvi ustanovitelj poznejše velike slavninarske industrije v Domžalah in Mengšu.

Leta 1825 je prišel grad Fužine, ki je bil do tedaj last tržaškega študijskega fonda in ki ga je leta 1528 sezidal Vid Khisel, ljubljanski župan, na dražbo. Po zdražbi in pogodbi z baronom

Nadaljevanje na 3. strani

Visok jubilej Papirnice Vevče

Nadaljevanje s 1. strani

In še drugo značilnost je imelo to podjetje, posebno važno za tedanji čas, bil je to izključno slovenski kapital. Papirnica Vevče je nepretrgoma izdelovala papir razen krajših zastojev v prvi in drugi svetovni vojni. Papirnica Vevče je stalno širila obseg proizvodnje in je leta 1870 zaposlovala okoli 520 delavcev. Delavci so se hitro naučili vseh spretnosti izdelovanja dobrega papirja, saj je dobil že leta 1844 na ljubljanski industrijski in obrtni razstavi zlato odličje.

Na Vevčah se je s pravo industrijsko delitvijo dela začel ustvarjati nov družbeni razred — delavski razred. Z delavcem proletarcom so se začele globoke družbene spremembe, pri katerih so Vevčani imeli velik delež. Prvo delavsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1896. Le štiri leta kasneje so delavci prvokrat organizirali stavko, ki je v celoti uspela. V naslednjih 40 letih je bilo nešteto protestov in stavk, ki so trajale tudi po štiri mesece. Delavec se je v boju s kapitalisti in drugimi mogotci osveščal, organiziral in jeklenil za odločilni čas, za narodnoosvobodilno borbo in socialno revolucijo.

Veliko število delavcev vevške papirnice je odšlo v partizane. V boju z okupatorjem in njegovimi hlapci je 42 vevških delavcev dalo življenja. Velik krvni davek so dali Vevčani v taboriščih in jetnišnicah. Vevška papirnica je bila glavni dobavitelj papirja za partizanske tehnike in tiskarne.

Po dobrih sto letih je industrijska revolucija ustvarila delavca, ki je bil sposoben prevzeti delovna orodja in z vrednoto svojega dela sam upravljati in razpolagati. Delovna spretnost, ki je prehajala z očetja na sina, z matere na hčer in trd boj s kapitalisti so ustvarili današnjega delavca, ki je s prevzemom tovarne, osvobojen vseh spon, dosegal iz leta v leto boljše delovne in druge rezultate. V Papirnici Vevče se je v teku stoletja in četrt zvrstil že peti ali šteti rod istih družin, ki so stalno predajali tradicijo svojim mlajšim delavcem in bogatili papirno tehnologijo z novimi in modernimi dosežki. Zato so Vevčani v Jugoslaviji vedno načelno specializacije in modernizacije papirne tehnologije. V svoji specializaciji odhajajo tja, kjer so zahteve največje in kjer je delo najtrše. Pred leti so že opustili pisalne papirje običajnih vrst, ostali so le še na zahtevnih tiskovnih papirjih in kot vrh zahtevnosti so osvojili še papirje za umetni tisk. Ta naravni razvoj Papirnice so zahtevale nove razmere v papirništvu doma in

po svetu. Veliko število novih tovarn po Jugoslaviji, ki so morale dobiti svoj delovni program in ker so bile nove in neizkušene, so začele izdelovati enostavnejše papirje, ki jih Vevče niso imele več v programu. Pospešeno trgovanje vevške papirnice z zunanjim svetom je zahtevalo od vevških delavcev novih naporov kako doseči kvaliteto zunanjih konkurentov. Z letošnjim programom izvoza so Vevče prišle v skupino desetih največjih izvoznikov Slovenije. Slava vevških krogov, kot vodni znak v papirju, je po svetu vse večja in pri konkurentih vzbuja spoštovanje. Kljub dokaj skromnemu surovinskemu zaledju Slovenije in nemoči, da bi ustvarile Vevče investicije velikega stila, so Vevčani našli svojo pot v specializaciji izdelovanja grafičnih papirjev. Vsa modernizacija in razširitev tovarne je na plečih vevškega delavca, ki si je pritrgal od svojih ust in vlagal v obnovu starih in dotrajanih strojev. Posebna prizadevnost je pa bila pri gradnji novega oddelka za oplemenjevanje papirjev. Vevški delavci so dali svoji družbi za 125 let industrijske tehnologije papirja res dragoceno darilo v obliki premaznega stroja, sebi pa zagotovili še naprej mesto med najboljšimi.

Visoki jubilant Vevška papirnica je naredila skozi stoletje in četrt bogato in plodno pot. Delavci

Albin Vengust

in delavke vevške papirnice so s silno prizadevnostjo bogatili svoje znanje in spretnosti ter si ustvarili povsod veliko spoštovanje.

Veliki papirničarji pa niso ostali sami za sebe, nepretrgano so razsipali svoje znanje in spretnosti drugim papirničarjem. V Krškem, Zagrebu, Prijedoru, Maglaju, Sremski Mitrovici in po vseh drugih jugoslovanskih papirnicah so sledovi dela vevških delavcev. Najboljši kadri Šolskega centra v Ljubljani in v Inštitutu celuloze in papirja so izšli iz vrst vevških papirničarjev. Vevška papirnica je bila vselej odprta za papirničarje drugih tovarn, zato skoro ni papirničarja v Jugoslaviji, ki se ne bi pohvalil, da je bil v šoli ali na praksi v vevški papirnici. Vevčani vedo, da dokler lahko posredujejo svoje izkušnje drugim, sami najhitreje napredujejo.

Cilji in naloge vevškega jubilanta so za bodočnost enostavne in zahtevne: vedno biti v prvih vrstah papirniške umetnosti, vedno biti v razvoju tehnologije in kvalitete izdelkov za korak pred drugimi in vedno ugoditi zahtevam kupcev in trga. Te naloge pa bo moč ustvariti z vevškim papirničarjem, takim, kot je bil stoletje in četrt.

Albin Vengust

Posvet o nadaljnji izgradnji Tovarne celuloze v Medvodah

MEDVODE, MAJ, JUNIJ — Minilo je že dva meseca, ko so se 15. marca letos sestali v Medvodah strokovnjaki naše stroke, da bi si na pobudo Tovarne celuloze izmenjali mišljenja o nadaljnji rekonstrukciji medvoške tovarne celuloze. Posveta se je udeležilo nad 20 strokovnjakov z Inštituta za celulozo in papir v Ljubljani, Industrijskega biroja in zastopnikov papirne industrije. Menili smo namreč, da le na podlagi širše razprave in dejanskih perspektivnih potreb in želja po kvaliteti celuloze lahko začnemo s ponovnim načrtovanjem in izgradnjo tovarne. Poudariti je treba, da ima Tovarna celuloze v Medvodah že danes specifično vlogo v naši industrijski veji, ker proizvaja celulozo izključno za trg in da bo bodoča povezava med papirnicami in razširjeno tovarno celuloze še večja, če bo šla specializacija proizvodnje na tem mestu samo v smer proizvodnje celuloze kot surovinske baze naše papirne industrije.

Po bežnem opisu doseganega razvoja tovarne in nakazanih možnostih nadaljnega razvoja bodisi glede tehnologije, kapacitete in surovinske osnove, so v vsestransko tehni diskusiji prisotni strokovnjaki menili, da se

mora tudi v bodoče obdržati v Medvodah proizvodnjo sulfitne celuloze, ker bo prav sulfitna celuloza tudi v bodoče močno zastopana v proizvodnji papirja. Prav tako pa fleksibilnost sulfitnih postopkov zagotavlja proizvodnjo zelenih kvalitet. Modernejši sulfitni postopki zagotavljajo tudi ugodnejši izkoristek, ker bi v tej tovarni proizvajali pretežno celulozo iglavcev. Za okvirno kapaciteto do 80.000 ton celuloze letno je bilo ugotovljeno, da bo mogoče oskrbovati tovarno s celuloznim lesom z gravitacijskega območja in da s tem ne bi bil tangiran razvoj tovarne v Krškem. Pri izbiri bodočega tehnološkega postopka je prihajal bolj v ospredje magnezijev kakor pa natrijev, čeprav je zadnji glede na kvaliteto celuloze in izkoristek bolj interesanten, je pa pri začetni investiciji dražji ter da postopek sam doživlja še močnejše razvojne spremembe. Magnezijev postopek bi bilo mogoče vključiti tudi v etapno izgradnjo. Ob zaključku posveta smo si bili vsi edini, da se tovarna celuloze mora zgraditi, saj še v razširjenem obsegu ne bo mogla kriti vseh bodočih potreb. V prid razširitvi medvoške tovarne ne govorijo samo potreba po celulozi,

ampak tudi izredno ugodna lokacija glede oskrbe s celuloznim lesom, bližina potrošnikov celuloze ter tudi sposobnost strokovnega kadra z dolgoletno tradicijo proizvodnje celuloze.

F. M.

Premazovalni stroj obratuje

Nadaljevanje s 1. strani

dobavne pogodbe z dobavitelji uvozne opreme. V začetku meseca julija leta 1966 smo zastavili lopate in pričeli z gradnjo stavbe. Sama izgradnja je trajala manj kot dve leti in nas velja 3 milijarde dinarjev. S poskusnim obratovanjem smo pričeli konec marca letošnjega leta.

Pri izbiri strojne opreme smo poskušali najti kompromis med finančnimi sredstvi, ki so nam bila na razpolago in željami, pa pri tem vendar nabaviti opremo, ki bo dobre kakovosti in nam bo zagotovila konkurenčnost na tržišču. V dveh letih, ki sta pretekli od izdelave investicijskega programa pa do podpisa nabavnih pogodb so namreč cene, tako tuje kot domače opreme in gradenj, znatno porasle. Tako smo se odločili, da nabavimo kuhinjo za pripravo premaza pri tvrdki Celler Aix-les-Bains v Franciji. To je tvrdka, ki izdeluje najodobnejšo tovrstno opremo in je specializirana za gradnjo naprav za pripravo premazov. Brez dvoma stoji na vrhu lestvice vseh, ki te naprave danes izdelujejo. Dodelavne stroje smo nabavili pri tvrdkah Bruderhaus, Reutlingen in Strecker-Bruderhaus, Darmstadt, ker smo kakovost teh strojev že dolgo poznali iz lastnih izkušenj. Težja je bila odločitev pri nabavi samega premazovalnega stroja. Tu smo imeli tri resne konkurente in sicer tvrdke Eck & Söhne, Krefeld, Beloit International, Zürich in Simon Waldron, Earlstown. Vsi trije konkurenti proizvajajo premazovalne naprave na podlagi ameriških licenc. Med vsemi tremi je imel Beloit znatne prednosti, vendar tudi daleč najvišjo ceno. Da bi le prišlo do nabave stroja pri Beloitu, smo iskali celo možnost izdelave stroja po Beloitovi licenci v Japonski. Vendar smo zaradi negotovosti morali odstopiti od te možnosti. Tako je padla dokončna izbira na tvrdko Simon Waldron, ki je sicer postavila v Evropi le nekaj premazovalnih strojev vendar pa pripada velikemu Vickers koncernu.

Premazovalni stroj ima dve premazovalni napravi. Prva s strgalom, ki jo je dobavila tvrdka Beloit in druga z zračnim nožem, ki je dobavljena neposredno od tvrdke Simon Waldron. Obe napravi lahko delata vsaka za sebe ali pa zaporedno po t. i. postopku »mokra na mokro«. Odvisno od zahtevane vrste papirja in kakovosti premaza lahko naneseemo na površino papirja pri enkratnem prehodu 10 do 25 g premaza na m² na stran pri delovni brzini 200—500 m/min. Nanesen premaz se nato posuši v sušilnem kanalu, nakar se papir navija na navijalnem aparatu.

Tako premazan papir pogladimo na gladilnem stroju med

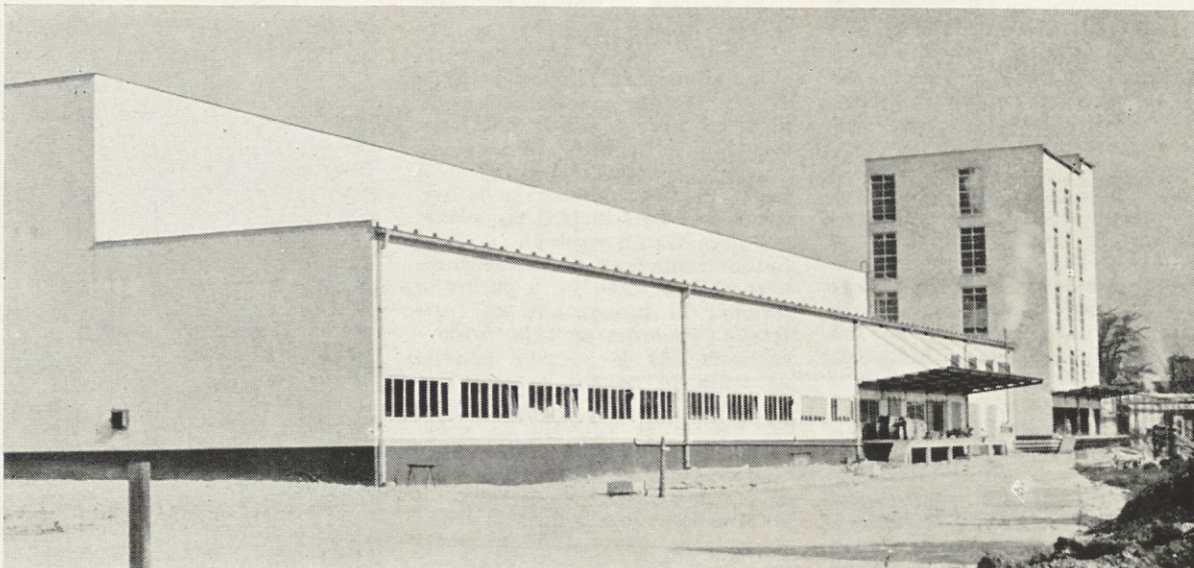
kromiranimi jeklenimi in z bombažnim papirjem obloženimi valji, kjer dobi gladkost do 1500 sek. in po potrebi tudi več. Široke zvitke papirja prerežemo nato na vzdolžnem rezalnem stroju na potrebno širino formata ter na prečnem rezalnem stroju na zahtevano dolžino.

Prečni rezalni stroj vrši istočasno tudi odbiranje pol papirja, ki imajo kakovostne napake, bodisi da imajo ostreje gube ali luknje. Takšno strojno prebiranje papirja zahteva samo minimalno naknadno prebiranje in to samo tiste količine papirja, ki jo je stroj odbral kot slabo, kajti zaradi istočasnega rezanja papirja iz dveh zvitkov izloči stroj vedno poleg slabe tudi polo brez napake. Prav te pole pa je potrebno nato ročno odbrati. Istočasno, ko stroj reže, tudi šteje, tako da ni potrebno nikakršno dodatno delo, razen zavijanja.

Kuhinja premaza je najodobnejše opremljena. Vse surovine, ki jih uporabljamo za pripravo premaza, tehtamo v elektronskih tehtnicah in dodajamo v mešalnik, kjer se medsebojno pomešajo. Upravljanje vseh črpalk, mešalk in zasunov je daljinsko in krmiljenje iz centralne krmilne omare.

Izdelava površinsko premazanih papirjev zahteva poleg teoretskega znanja tudi velike izkušnje. Žal bomo morali večji del teh zbrati sami med delom. Že med samo izgradnjo smo poskušali preko dobaviteljev doseči prakso za tiste, ki so bili predvideni za delo v oddelku, vendar smo v tem stremljenju le deloma uspeli. Dasi so bili dobavitelji strojne opreme pogodbeno dolžni preskrbeti prakse, je bila ta točka pogodbe le deloma izpolnjena in to predvsem zaradi razloga, ker dajo tovarne, ki izdelujejo premazane papirje, le zelo nerade privoljenje za prakso. Tako smo pričeli obratovati s premazovalno napravo sicer s solidnim teoretskim znanjem, dobrimi predpripravami, toda z malo izkušnjami. Te je nadomestila volja do dela in uspeha in prav temu se moramo zahvaliti, da je celotna naprava stekla več kot zadovoljivo in da smo danes že resen proizvajalec premazanih papirjev. Ti prvi uspehi pa nas ne smejo uspraviti. Pred nami vsemi, posebno pa pred tistimi, ki so zaposleni neposredno v tem oddelku, so še velike naloge stalnega izpopolnjevanja, zmanjševanja zastojev in izmeta ter stalnegaboljšanja kakovosti. Samo stremljenje v teh smereh nam bo lahko zagotovilo, da bomo proizvajali vedno boljše, vedno več in in tudi vedno ceneje. Naprava je tu, z njo smo se naučili rokovati, vse drugo pa bomo morali doseči z vztrajnim in resnim delom!

Ing. Božo Ilić

Stavba obrata za premaz papirja, posnetek z JV strani

1843 - 125 let - 1968

Nadaljevanje s 1. strani

Ivanom Schmidburgom, takratnim guvernerjem Ilirije, je postal grad Fužine last Fidelisa Terpinca. Dokupil je vodne sile reke Ljubljanice, napravil moderne žitne mline s 33 tečaji. Kmalu potem se je začelo njegovo industrijsko delovanje. »Na Šumu« to je tam, kjer danes stoji desnobrežni obrat Papirnice, Vevče, je takrat stal mlin za žito Jakoba Pogačnika. S kupno pogodbo z dne 14. septembra 1840 je kupil Fidelis Terpinca ta mlin in ga preuredil 1841. l. v oljarno. Leta 1842 pa je tik nad mlinom osnoval tvornico za papir, kraj je imenoval »Josefsthala« po svoji ženi Jožefini. Zasnova novega podjetja je presegala njegovo denarno moč. Zato je osnoval posebno družbo: »Cesarsko kraljevo privilegirano mehanično tvornico olja, papirja in barvnega lesa«. Njegovi družabniki so bili: Franc Gale, Valentin Zeschko in Jožef Bischof.

Na Terpinčevo pobudo je ta družba v naslednjih letih dokupila stari Sekretarjev mlin, zadnji na desnem bregu Ljubljanice na Fužinah. Podrla in odpravila je staro kovačnico za kose na nasprotnem otoku (jezu takrat še ni bilo). Po tej kovačnici ali fužini je kraj dobil tudi ime Fužine. Prej so ga imenovali Studenec, kar označuje že nemško ime »Kaltenbrunn«. Tu je nastala tovarna strojil in barvil.

V začetku 1843. leta je postavila družba papirni stroj na desnem bregu Ljubljanice na Vevčah in 24. junija 1843 je izpod stroja na novo sezidane papirnice stekel prvi strojno izdelan papir. Od tedaj je podjetje hitro raslo in napredovalo. Prvi obrat

je postal premajhen. Zato je družba kupila 11. marca 1850. leta na nasprotnem levem bregu Ljubljanice »Šimnov mlin«, katerega lastnik je bil do 1836. leta Valentin Vevc (odtud izvira najbrž tudi poznejše slovensko ime kraja »Vevče«), nato pa Simon Podboršek (vulgo Matus). Nov obrat je bil dograjen konec 1851. leta. Dne 25. junija 1850. leta je tovarno obiskal nadvojvoda Janez. V čast njegovega obiska in z njegovim dovoljenjem so novo levobrežno papirnico imenovali v slovenskem jeziku »Janezija«. Janezija je začela obratovati 1855. leta. Na prvi papir, ki ga je izdelala, je ljubljanski tiskar Jožef Blaznik natisnil nekaj vrst, ki označujejo ta dogodek.

Statistično letno poročilo trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko iz leta 1853/54 pravi takole:

Papirnici: 6 turbin, 3 parni kotli, 22 holandcev, 2 velika papirna stroja (prvi sistema Bryan & Co., London, postavljen 1843. leta, drugi iz tvornice Eocher WYSS & Co., v Zürichu, postavljen 1852. leta), en francoski gladilnik, 4 kuhalniki in izpiralniki, 4 hidravlične stiskalnice, 2 stroja za trganje cunj, 4 volki, 2 stiskalnici za polsnov, plinska in klorova belilnica. Papirja se izdeluje 36 centov na dan; izvažajo se po 3/4 na Hrvaško, Slavonijo in Ogrsko, po 1/3 čez Trst v zamerje. Število delavstva: 200 in sicer 80 moških in 120 žensk. Papirnica je bila odlikovana 1844. leta na ljubljanski razstavi z zlato medaljo.

Družba se je 26. septembra 1863 na novo protokolirala pod tvrdko »Cesarsko kraljeva privi-

legirana vevška tvornica papirja in barvil«.

Težnja po razširitvi je Terpinca silila k ustanavljanju novih industrij. Vodna sila Save pri Medvodah in dokaj močan slap na Verju sta bila neizrabljena. Družba je kupila svet 1861. leta, izrabila 896 KS moči slapu, zgradila na desnem bregu tovarno za umetno svilo, na levem pa čez nekaj let brusilnico lesa, ki so jo po požaru 6. novembra 1890. leta preuredili v papirnico. Obe podjetji sta zaposlovali 140 do 150 delavcev.

Eno zadnjih velikih del, ki so bila važna za papirništvo v ljubljanski okolici je bil nakup in preureditev papirnice v Goričanah. Že 1842. leta je neki Werner Grunder kupil stari papirni mlin Urše Babnikove in ga preuredil v večjo papirnico. Njegov sin Bernard je vanjo uvedel 1865. leta strojno izdelavo, kar pa je še isto leto uničil požar. Ta nesreča in potratno življenje lastnika je spravilo podjetje na boben. Na dražbi je celotni obrat v imenu družbe na Vevčah kupil Fidelis Terpinca. Od leta 1860 do 1872 so tam izdelovali lesovino kot surovino za vevške papirje, 1872. leta pa so začeli po »novem« načinu izdelovati papir naravnost iz lesovine.

Izdelke svojih podjetij je Terpinca izvažal in razstavljal po vsej tedanji Avstriji, Italiji, Nemčiji, Angliji, na Balkanu in v Levanti. Za izdelke je po navadi dobil prve nagrade in priznanja.

Z nakupom papirnice in postavitvijo brusilnic v Goričanah, Medvodah in Verjah je Terpinca idejno zasnoval in praktično utemeljil podjetje Združenih papirnic, Ljubljana.

Tik pred 1870. letom je v obratih že delovalo 8 turbin, 5 parnih strojev, dvoje vodnih koles, 45 holandcev, 3 parni stroji in 3 papirni stroji: Vevče, Janezija, Goričane. Zaposlenih je bilo 193 delavcev, 373 delavk, 4 uradniki, 2 delovodji, 1 ravnatelj in vodja tovarne.

OD LETA 1870—1920

Leta 1870 je posegla v naše kraje graška firma, ki je pozneje prenesla svoj sedež na Dunaj. Celotni obrati so bili prodani za 1.270.000 goldinarjev, ime firme pa je bilo: »Leykam - Josephsthal A. G. für Papier und Druckindustrie, Graz«. Njen interes je bil povečati obrata Vevče in Janezija in tovarni papirja in lepenke v Goričanah. Leta 1890 je dozidala še obrat za celulozo, Janezija pa se je specializirala za izdelavo boljših vrst papirja. Leta 1910 je obrat za papir z brusilnico na Verju pogorel in ga niso več obnovili.

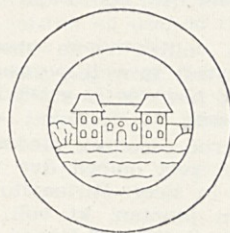
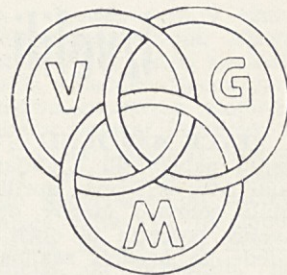
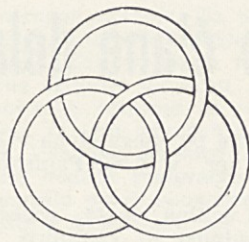
Potres 1895. leta je hudo razdejal obrat Vevče, nekoliko manj pa Janezijo. Po obnovi so bili v pogonu štirje stroji: stroj B, ki je zamenjal Terpinčevega, je bil dobavljen takoj po potresu. Stroj N, vgrajen 1896. V Janeziji je še vedno tekkel stari stroj I, dobavljen 1851. leta in stroj G v Goričanah. Iz fužinskega gradu so premostili napravo za izdelavo polsurovin. Izpraznjene prostore so preuredili 1896. leta v električno centralo, iz katere je prejemala Janezija od 1897. leta tok visoke napetosti. Tedaj je tudi zasvetila v obeh obratih električna razsvetljava. HC Fužine je bila ena prvih elektrarn na Slovenskem (prva je bila škofjeloška 3 leta prej).

Zaradi balkanskih vojn 1912. do 1913. leta je bilo tržišče proti jugovzhodu zaprto, zato je tudi proizvodnja papirja padala. Še katastrofalneje pa je v to posegla prva svetovna vojna. Ljudje so delali samo po štiri dni na teden, proizvodnja pa je padla na nivo 1870. leta.

Dne 1. avgusta 1914. leta je bil ustavljen obrat Janezija, 14 dni pozneje pa še obrat Vevče. Mobiliziranih je bilo nad 66 odstotkov delavcev.

OD 1920. LETA DO 1950. LETA

Po prvi svetovni vojni postane lastnik obrata Ljubljanska kreditna banka. Formalni prevzem objektov je bil izdelan 1. janu-

Pet vodnih znakov Združenih papirnic za najboljše vrste papirja

arja 1920. Ustanovni občni zbor družbe je bil 7. marca 1920. leta. Člani družbe so postali veleindustriji, trgovski kapitalisti in politični mogotci tedanjega časa.

V januarju 1924. leta je začela na Vevčah obratovati nova brusilnica lesa. V tem letu je bila tudi v glavnem zaključena obnovitvena stopnja v razvoju podjetja po prvi svetovni vojni. Proizvodnja je potekala normalno vse do 1932. leta, ko so obrati občutili najhujše gospodarsko krizo. Takrat so stroji obratovali le po tri dni na teden.

V 1936. letu pa se je ponovno začel razvoj. Prodali so stari papirni stroj N in ga nadomestili

Majski dnevi osvoboditve 1945. leta, nastanek nove Jugoslavije in zmage delavstva so pokazali tudi v razvoju Vevč poplno novo smer. Podružbljanje sredstev za proizvodnjo so ji pokazale nove naloge pri procesu socializacije gospodarstva in razvoja.

24. avgusta 1945. leta je bilo podjetje konfiscirano, prenos imovine na državo pa je bil izveden 18. aprila 1946. leta. Operativno vodstvo je od tedaj naprej vodila generalna direkcija zvezne industrije papirja. Že štiri leta pozneje, 3. aprila 1950. leta, je prešlo podjetje v pristojnost vlade LRS, operativno vodstvo pa je prevzela nova generalna direkcija za kemično industrijo LRS. V tem času zaznamo ponovno združitev Vevče-Medvode, kmalu pa spet ločitev v papirnico Vevče in Tovarno celuloze in pinotana, Medvode.

Važen, če ne najvažnejši moment v razvoju pa je, da so uresničili geslo »tovarne delavcem«. Tako je bil 17. septembra 1950 izvoljen prvi delavski svet papirnice Vevče. S tem so bile zaključene tudi spremembe upravnooperativnega značaja, ki jih je bilo precej v 6 letih po osvoboditvi. Od tedaj pa do danes se je delavsko upravljanje razvilo do stopnje, ko delavci sami razpravljajo o problemih gospodarjenja, ko iščejo boljših poti za napredek proizvodnje, za uspeh podjetja in ne nazadnje za dvig zadovoljstva in napredka njih samih.

Za ves ta dosežek pa je bilo treba veliko žrtev, tako v času predaprilske Jugoslavije, ko so morali napredne ideje širiti na skrivnem, še več pa v času osvobodilne vojne. Saj je dala vevška papirnica veliko žrtev iz vrst naprednega delavstva.

Vodni znak mojstra Pankraca s Fužin iz leta 1857

ZASTAVA VESELIGA SPOMINA

naj bo ta priprosti list,

kteri je danes kot

PERVI IZDELEK

iz mašine prišel

novim prizidanju

VEVŠKE PAPIRNICKE,

ktero slavno ime ima

JANEZIJA

po blagoserenimu podporniku domače obertnije

Njih cesarske visokosti

presvittlimu nadvojvodu in careviču

JANEZE KERSTNIKE,

ki so 25. roznika 1850 — ob dnevu, ko je poprejšni mlin y posestvo-papirnice prišel Vevško papirnico obiskali, in milostno dovolili, da naj se nova fabrika po Njih imenu Janezija imenuje.

Nadušeni od spomina na ta nepozabljivi dan, in veselo ginjeni od tega noviga napredka naše domače obertnije, zazenemo vsi, kar nas je pri slovesnim začetku Janezije pričujočih bilo od prvega do zadniga veseli glas:

Slava presvittlimu podporniku in zavetniku obertnije nadvojvodu Janezu!

Slava domači obertniji!

Slava obertniji Austrijski!

V Vevčah 15. decembra 1850.

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

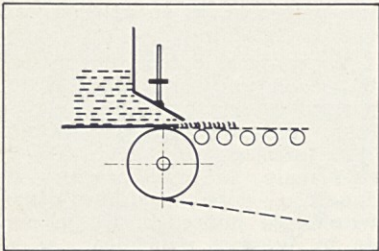
Spominski list na janezijski papir iz leta 1851

Problem enakomerne debeline po širini zvitka pri voluminoznih papirjih

VEVČE, MAJ, JUNIJ — Izdelava voluminoznih papirjev je papirničarjem že dobro poznana, zato bi se dotaknil v tem članku predvsem stvari, o katerih do danes nismo dosti razmišljali.

Če hočemo dobiti pri čim nižji gramski teži čim višjo debelino papirja, potem morajo biti izpolnjeni tile pogoji:

1. pravilna izbira surovin,
2. pravilno mletje,
3. pravilna koncentracija na natoku,
4. na poseben način skonstruirano ustje (spodnja polovica ustja mora biti pomaknjena nazaj).

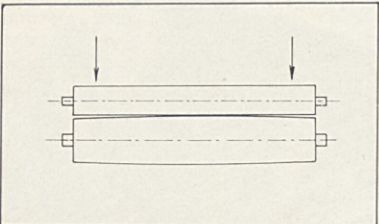

Pri iztoku se postavljajo vlakna pokonci (posebno pri višji koncentraciji), kar daje večjo voluminoznost in prožnost papirja

5. nizek linijski pritisk na stiskalnicah,
6. segret prvi del sušilne skupine,
7. ne preveč napete sušilne klobučevine,
8. vodenje papirja mimo suhega gladilnika.

Kot je iz naslova razvidno nas zanima predvsem debelina papirja po širini zvitka.

Stiskalnice so bombirane (na sredini ima spodnji gumijasti valj 2 do 3 mm večji obseg) za večje linijske pritiske. Volumen pa lahko dosežemo le pri minimalnih pritiskih stiskalnice.

V tem primeru dobimo obremenitve samo na sredini, kar ima za posledico:

1. višjo vlažnost na robovih (slika 1),
2. neenakomeren volumen po širini,
3. markiranje od klobučevine je na robu izrazitejša kot v sredini,
4. zaradi neenakomerne vlažnosti moramo papir popolnoma posušiti, kar nam poviša porabo pare.

Čim višjo suhoto moramo doseči tudi zaradi tega, ker nam sicer suhi gladilnik papir preveč stisne. Suhota se giblje včasih od tudi 98 do 99%. Če računamo s tem, da je 100% suhota praktično nemogoče doseči, potem si lahko mislimo, koliko več pare porabimo na ta račun.

Več pare porabimo iz teh razlogov (pri IV. papirnem stroju je v mesecu aprilu povprečna poraba 3,21 kg/1 kg papirja, pri voluminoznih pa 3,65 kg/1 kg papirja):

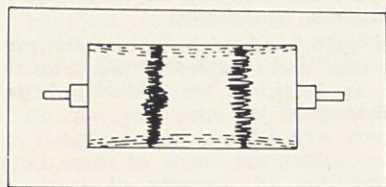
1. vstopna suhota v sušilni skupini je izredno nizka in po širini neenakomerna;
2. za 99% suhoto moramo imeti še 4 valje pred koncem sušilne skupine suhoto 97 do 98%. Torej na štirih sušilnih valjih izsušimo le 2 do 3% vlage. Ravno iz teh razlogov stalno opozarjamo sušilce na pravilno sušenje (4,5% vlage v papirju). Če bi voluminozne papirje lahko sušili na 95% suhoto, bi zaradi tega šli s hitrostjo stroja 10 do 15 m naprej. To nam da približno sli-

ko, koliko pare je potrebne, da uparimo zadnje odstotke vode iz papirja.

Vsi ti faktorji imajo izreden pomen, ko je treba odločiti o ceni voluminoznih papirjev;

3. bombiranje spodnjega valja suhega gladilnika (13/100 do 40/100 mm je primer na sredini večji kot na robovih, kar je odvisno seveda od širine, teže in števila valjev) nam to neenakomernost volumna še poveča (glej sliko 1);

4. zvitki so na sredini mehki in pogosto se pojavijo »ketne«;

5. kondicioniranje, premazovanje takšnega papirja je problematično, ker so robovi močno napeti, sredina pa ohlapna.

Tudi obraba nožev je večja (zaradi presušenega papirja);

6. na paleti leži papir postrani;

7. poprečni volumen je zelo težko doseči;

8. takšen papir dela, zaradi presušenosti in neenakomerne debeline, velike težave pri tisku.

Vsi ti problemi so nas vodili, da izločimo iz obratovanja suhi gladilnik. Kaj smo vse pridobili s takšnim načinom dela (glej slike 2 in 3):

1. za doseganje istega volumna so lahko stiskalnice bolj stisnjene. Poudariti moramo, da ni vseeno, če imamo vse tri stiskalni-

ce razbremenjene ali pa eno dvignjeno (II. stisk.) in III. bolj pritisnjeno. S tem eliminiramo namreč bombiranje;

2. ne obstaja več nevarnost markiranja;

3. vstopna suhota v sušilni skupini je višja in enakomernjša po širini;

4. odstotek vlage v papirju je lahko višji (4,5 do 5%). Če pa vodimo papir skozi klejno stiskalnico pa celo 5,5 do 6%;

5. zaradi tiskarske tehnike takšen papir, ki ima dovolj vlage na stroju, ni vselej potrebno kondicionirati;

6. zvitki so lepo, trdo naviti in ni nobenih težav pri morebitnem kondicioniranju in rezanju;

7. na paletah leži papir lepo ravno;

8. pri tisku takšen papir ne bo delal težav;

9. imamo prihranek na pari. Prej smo imeli porabo pare pri voluminoznih (1,75 in 2 x vol.) papirjih nad poprečjem, medtem ko je sedaj povprečna poraba šestih dni v mesecu maju 3,29 kg/1 kg papirja, pri voluminoznih pa 2,48 kg/1 kg papirja, torej pod poprečjem in to pri 20 do 30 m/min višji hitrosti stroja. Enkratne meritve ne pokažejo vsega, so pa podatki logični;

10. izbira surovin je lahko takšna, da se nam papirji ne prašijo, volumen pa je kljub temu v redu;

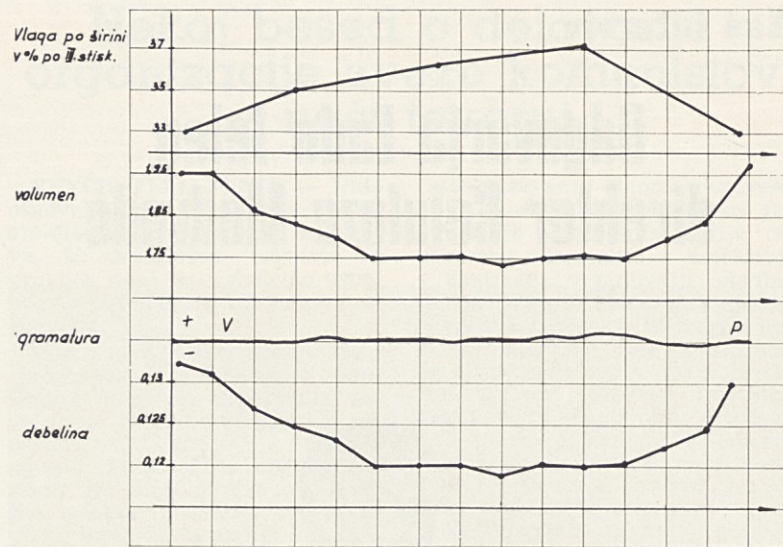
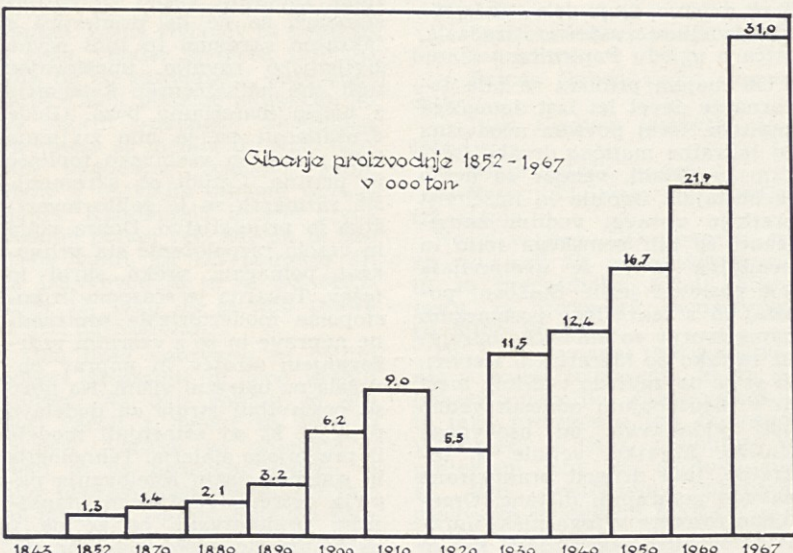
11. hitrost stroja je lahko višja. Prednosti takšnega načina dela je veliko, tehnična rešitev pa zelo enostavna.

K takšnim razmišljanjem so nas pripeljale stalne tekoče meritve suhote, debeline, volumna in gramске teže po širini zvitka.

Ivan Bogovič

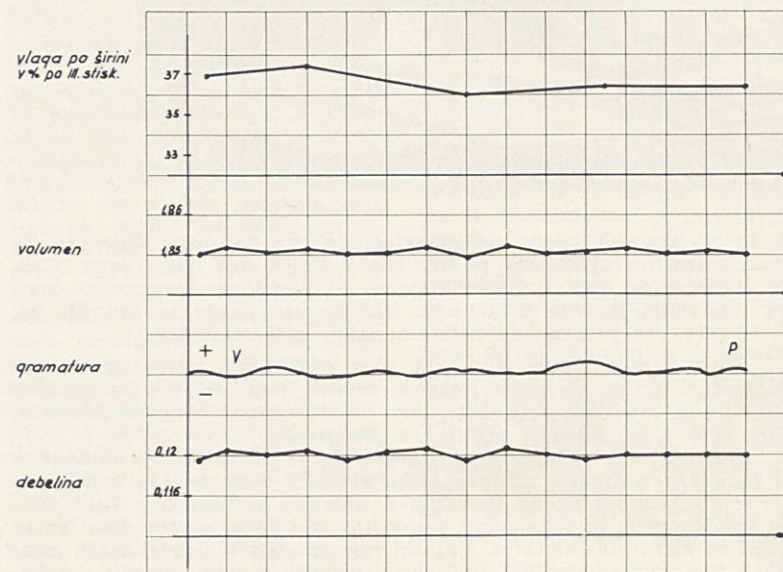
Vrednost točke za 12 preteklih mesecev — od vključno maj 1967 do vključno april 1968

Brusilnica	2,99	
Polnila — lepila	2,96	
I. PS	2,92	
II. PS	2,89	
III. PS	2,81	
IV. PS	3,21	brez točka-ur za normo
Strojna dodelava	2,74	2,94
Ročna dodelava	2,66	3,17
Energija	2,96	
Vzdrževanje	3,17	
Razkladalci	2,76	4,06
Strokovne službe	2,96	
Podjetje	2,86	

Izdelava papirja z 1,75 x volumnom (68 g/m²) na IV. PS Dvignjen pritisni valj, rahlo pritisnjene II in III. stiskalnice brez offset stiskalnice, skozi spodnja dva valja suhega gladilnika.

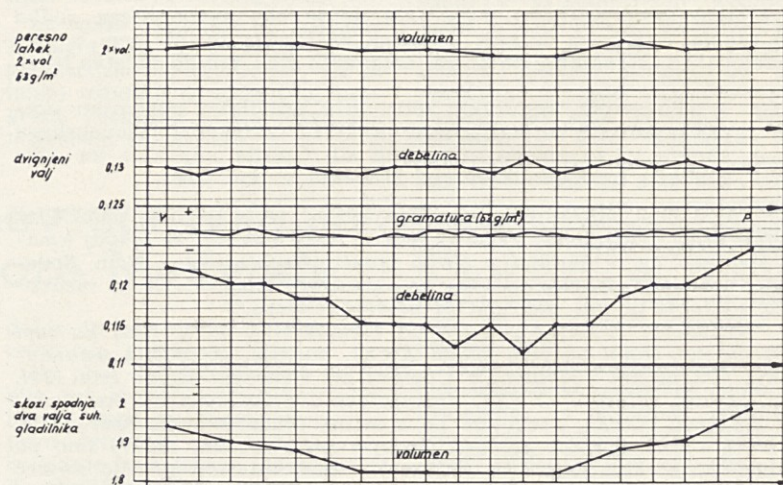
Risba 1

Izdelava papirja z 1,75 x volumnom (68 g/m²) na IV. PS

Spuščen pritisni valj, normalna pritisnjena I in III. stiskalnica, skozi offset stiskalnico in mimo suhega gladilnika.

Risba 2

Iz risbe št. 3 je lepo razvidno, kako se spremeni in zmanjša volumen po širini pri spuščeni valjih suhega gladilnika. Ostali pogoji so ostali nespremenjeni.

Gibanje proizvodnje v mesecu aprilu 1968

	Plan	Doseženo	Izkoriščenje zmogljivosti	
			I. 1967	I. do IV. 1968
Papir	100	101	88,7	89,8
Lesovina	100	102	81,5	93,7

Proizvodnja papirja se je v mesecu aprilu gibala v mejah postavljenega plana. Blizu 5% proizvedene količine tvorijo premazani papirji in sicer enostransko premazani. Od klasičnih papirjev smo poleg drugih proizvedli največ offset papirjev in kulerjev, precej pa tudi bankposta. Izmeta smo zabeležili kar precej (8,5%), posebno na II. PS. Tu je čutili vpliv vedno večje proizvodnje eksportnih kulerjev, pri katerih smo vedno dosegali nadpovprečno visok izmet. Zastojev na PS ni bilo več kot v prejšnjih mesecih.

Tudi proizvodnja lesovine ni bistveno preseгла planirane, ker smo v aprilu proizvajali tako kvaliteto lesovine, kot smo jo predvideli v planu. Plan pa predvideva prebiranje na sitih premera luknjic 0,7 in 0,8 mm.

Zaslужni starejši sodelavci so povedali

VEVČE, MAJ, JUNIJ. — Polovico in več delovne dobe so že preživeli med stroji, za pisalnimi in delovnimi mizami. Ni jim vseeno, kako podjetje živi, kakšni so pogoji dela, kakšni medsebojni odnosi itd. Da bi zvedeli o njihovih zrelih mnenjih, smo vsem zastavili enaka vprašanja o njihovem začetku v tovarni, o času pred in med vojno, o delovnem mestu, položaju delavca, kaj jim je všeč, kaj ne in podobno. Odgovori so bili takšni:

Ivanka Levičnik, šef finančnega knjigovodstva: V Papirnici, Vevče sem zaposlena od junija 1947 v računovodstvu. Pred vojno sem obiskovala še osnovno šolo in kljub šibkemu socialnemu položaju 6-članske družine dokončala gimnazijo. Gmotno stanje družine se je med vojno še povečalo, ko je bil oče interniran v Italiji in do osvoboditve v Nemčiji, tako da sem le pod težkimi pogoji nadaljevala šolanje. Po srednji ekonomski šoli sem se zaposlila na Vevčah in sodelovala v različnih delovnih akcijah in družbenopolitičnih organizacijah na terenu in v podjetju. V 1949. letu sem si ustvarila družino. Po različnih delovnih mestih v gospodarsko-računskem sektorju opravljam od 1962. leta službo šefa finančnega knjigovodstva. Stokovno znanje, ki sem si ga pridobila v šoli, sem izpopolnjevala pri delu ob stalnih spremembah predpisov, tako zunanjih, kakor tudi internih.

Za družbeno-politično delo v podjetju obstajajo vsi pogoji, vendar pa sem mnenja, da zaposlena

slil na Vevčah. Takrat so našo tovarno vodili privrženci različnih političnih skupin. Delo v tovarni mi je bilo všeč, ker sem se lahko v svojem poklicu iz leta v leto iz-

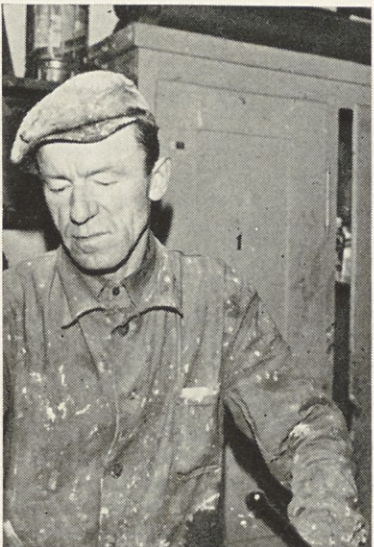
Janez Podrekar

popolnjeval. Posebno všeč mi je bilo pa zlasti po vojni, ker smo bili v delavnici med seboj vedno dobri kolegi in smo z ljubeznijo opravljali vse dane naloge, vzdrževali stare stroje in naprave, ki so pripomogli k izvrševanju planških nalog.

Izven dela sem se mnogo ukvarjal s kulturno-prosvetnim delom, ki je bilo pravzaprav nadaljevanje mojega delovanja pred vojno. V tovarni sem bil pri sindikatu kulturno-prosvetni referent. Organizirali smo kulturno umetniško društvo »Jože Mazovec«. Takrat je bilo v društvu 106 članov pevskega zbora, številna dramska skupina in lepa folklorna skupina. Nastopali smo na različnih krajih Slovenije, največ pa v obmejnih krajih na Primorskem. Prirejali smo koncerte, dramske predstave, nastopali kot folkloristi in podobno. Prav žal mi je, da je kulturno-prosvetna dejavnost te vrste prenehala, deloma zaradi finančnih sredstev, deloma zaradi komoditete starejših članov, precej pa tudi zaradi nezainteresiranosti mladine.

Delo in uspehi tovarne v današnjem času se bistveno razlikujejo od dela pred vojno. Vsakdo ima danes možnost za šolanje in napredek, če je le priden in sposoben. Delo je načrtno in zahteva kvalitetno in kvantitetno stopnjo naših izdelkov. Na uspehe vpliva vsekakor tudi način upravljanja, v prvi vrsti samoupravljanja.

Veseli me, da sem lahko prisoten ob velikem prazniku, to je 125-letnici naše tovarne in ob zagonu premaznega stroja in s tega mesta želim organom delavskega samoupravljanja, sindikatu, vodstvu podjetja, zlasti pa vsem mojim sodelavcem mnogo uspeha v nadaljnjem delu.

Ivan Drglin

Janez Podrekar, klepar-inštalater: Kleparske obrti sem se izučil v Ljubljani. Po obvezni pomočniški dobi, ki je trajala eno leto, me je mojster odpustil iz službe in raje vzel dva vajenca, katerim ni bilo treba plačevati za njihovo delo. Delo sem dobil pri drugem mojstru, vendar samo čez leto, pozimi pa sem bil brez zaposlitve. Na začetku vojne sem se zapo-

Betka Lukec, števka in prebirkalka: Sem hčerka staršev-papirničarjev. Po tradiciji je tudi mene pripeljala pot v papirnico. Sicer sem se pred vojno izučila frizerske obrti, vendar mi je bilo ljubše delo v tovarni. Prvo delovno mesto je bilo kot pomočnik pri rezalnem stroju. Tu sem dobila spoznala strojno delovanje papirja, ker sem imela priložnost delati na vseh dodelavnih strojih. To znanje mi še sedaj koristi pri delu, ker vem, kje lahko pri izdelavi papirja nastajajo napake, ki jih kot prebirkalka in števka izločam.

Takoj po vojni sem se vključila v mladinsko organizacijo. V organih samoupravljanja sem bila več let član DS in UO, najodgovornejša in obenem tudi najnehvalejša pa je bila moja funkcija kot predsednik stanovanjske komisije, ker je bilo to v času, ko je na Vevčah stanovanj primanjkovalo. Lažje je sedaj, ko v neposredni okolici mnogo zidamo in skoraj ne bo več perečih stanovanjskih vprašanj.

Razlika med nekdanj in sedaj je v tovarni očitna. Pred leti ni nihče vprašal po kvaliteti, samo da je bilo dosti izdelkov. Sedaj pa, ko so zahteve tiskarjev vedno večje in ko hočemo prodreti na mednarodni trg, pa je dolžnost vsakega posameznika, da delu posveti vso pozornost. Vsak član kolektiva bi moral biti na svojem mestu mojster poklica, ki ga opravlja. Vedno se razveselim dobro izdelanega papirja, težko pa mi je, kadar se v izdelku pojavi napaka, ki bi jo z malo truda mogli odpraviti.

Do moje upokojitve je še precej delovnih let pred mano. Takrat se bom bolj kot sedaj posvetila domu in družini. Tudi razvedrila in izletov bo več.

Betka Lukec

Ivan Drglin, pleskar I: Po končani vojni sem se vrnil in bil demobiliziran šele novembra 1945. leta. Zaradi bližine sem si želel zaposlitev v papirnici in začel z delom marca 1946 kot nanosilec pri I. papirnem stroju, naslednje leto pa v pleskarski delavnici. Za pleskarja sem se izučil 1935. leta v Ljubljani pri bratih Božič. Zaradi krize sem bil včasih brezposeln in sem moral tudi večkrat delo menjati. Tu je sedaj dovolj dela. Ob remontih pleskamo stroje in tudi druga vzdrževalna dela so kar naprej na vrsti. Imamo vedno nove izdelke barv, zato jih je treba spoznavati, da lahko delo vedno opravimo tako, kot je treba in podaljšamo življenjsko dobo in videz tovarni.

Izven svojih delovnih dolžnosti sem se tudi rad udeleževal. Bil sem predsednik pododbora sindikata delavnic, večkrat član delavskega sveta, predsednik OF na terenu Podlipoglav, Sadina vas in Šent Pavel, predsednik ZB, občinski odbornik in podobno. Zaradi dela v OF sem bil interniran na otok Tremiti, pozneje šel k zavezniški vojski v Taranto, nazadnje pa sem sodeloval v pre-

komorski brigadi za osvoboditev dalmatinskih otokov. Dobil sem čin vodnika in bil odlikovan z redom za zasluge za narod.

Na delovnem mestu mi je všeč posebno to, da smo vsi edini in da vlada med nami tovarništvo in pravilni odnosi med predpostavljenimi in sodelavci. Po treh letih bom že stopil v pokoj. Imam nekaj zemlje, ki jo bom obdeloval za razvedrilo, sem pa tja pa bom tudi komu pobelil sobico ali kuhinjo.

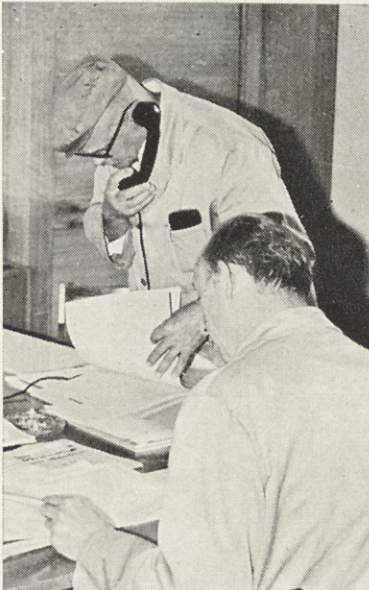
Fani Morela

Fani Morela, pregledovalka: Vesela sem bila, ko sem 1948. leta prišla v kolektiv k zame neznanemu in novemu delu. Prej sem delala pri privatnih delodajalcih. Začela sem v brusilnici lesa, pozneje pa v ročni dodelavi papirja. Tu so mi znana vsa delovna mesta. Glavni vir strokovnosti je bila praksa pri delu. Tudi družbeno-politično sem se in se še udeležujem v ZK, sindikalni organizaciji in često v samoupravnih organih.

Razlike med nekdanj in sedaj so v tovarni občutne. Menim, da smo napredovali v organizacijskem in tehničnem pogledu, kar je prispevalo k afirmaciji tovarne na tržiščih. Viden skok napredka kažete zlasti IV. papirni stroj in novi stroj za premazovanje papirja ob neštevilnem izboljšanju drobnih stvari. Na vseh delovnih mestih mi je bilo všeč tovarništvo in pa odnosi med sodelavci.

Po sedanjih predpisih imam do upokojitve še 7 let, potem pa se bom doma ukvarjala z mojim konjičkom — rožami.

Viktor Drnovšek, vodja proizvodnje: Po končani delovodski šoli na STŠ v Ljubljani sem v juliju 1929. leta nastopil službo v papirnici kot delovodski praktikant. Delal in usposabljal sem se na vseh delovnih mestih v proizvodnji. Po skoraj 8-letnem praktičnem stažu sem šele prejel odločbo »papirniškega mojstra«. Domačih strokovnjakov je takrat v papirništvu manjkalo. Pri vodstvenih ljudeh so prevladovali tujci, predvsem

Viktor Drnovšek (telefonira)

Nemci. Prav to je vodilo takratne Združene papirnice, da so preko STŠ iskale domač kader. Težave pri izpopolnjevanju v stroki pa so bile tako v praktičnem kakor v teoretičnem pogledu velike. Le redki strokovnjaki so nam bili pripravljene pomagati. Domače literature ni bilo, zato je bilo najprej potrebno obvladati tuj jezik. Da pa ni bilo včasih toliko birokracije kot je je sedaj, je pa tudi res. Bolj ko jo odpravljamo, bolj se širi. Zdi se mi, da je danes v podjetju le precej ljudi, ki vidijo le lasten interes in koliko bo na koncu meseca vredna točka, sicer pa je njihova glavna skrb izven podjetja. Včasih se je vedelo, za kaj kdo odgovarja, danes pa zamenjamo vodenje in upravljanje.

Najbolj mi je všeč vzajemno delo brez nezdod ter lepi proizvodni uspehi in pravično priznanje zanje. Zelo pa sovražim lenobo, filozofiranje in podobne spremljevalce.

Do pokoja imam samo še 18 mesecev, potem pa samo zdravje, zdravlje!

Antonija Trtnik, delilka: Začela sem 1945. leta kot zavijalka papirja. Začetek mi ni bil pretirano težak, saj sem bila vesela, da sem dobila tako delovno mesto. Tik pred vojno sem izstopila iz šole. Med vojno ni bilo misliti na službo, ker sem aktivno sodelovala v OF, 1944. leta so me internirali. 15 let sem delala kot zavijalka v papirni dvorani, sedaj pa sem pri stroju za deljenje papirja. Zdi se mi, da je bilo takoj po osvoboditvi več tovarništva v oddelku kot sedaj, v organizaciji dela in tehnologiji pa

Antonija Trtnik

smo po mojem mnenju vidno napredovali. Do pokoja imam še nekaj let, potem pa bom rada doma opravljala gospodinjstva dela, pa tudi v javnem življenju bom še rada sodelovala, kar pa bo seveda odvisno od zdravja in razpoloženja.

Nadaljevanje na 8. strani

Janez Černe

Papirniški pihalni orkester ima vedno nove naloge

VEVČE, MAJ, JUNIJ — Redno dvakrat tedensko, neprekinjeno čez vse leto, se slišijo zvoki pihalnih instrumentov v prostorih nad kolesarnico, kjer se godbeniki pod vodstvom Franca Grebenška vadijo in utrjujejo v glasbi. To so člani papirniškega pihalnega orkestra, ki se učijo za nastope, ki jih imajo skoraj toliko, kolikor je tednov v letu.

Pihalni orkester je že star, saj bo čez dve leti praznoval 70-letnico obstoja. Mnogo se je v njem spremenilo, mnogo članov izmenjalo in pod mnogimi naslovi je deloval; zdaj pod okriljem Papirnice Vevče in lahko trdim, da tako velikega obsega delovanja še ni imel v vsej svoji zgodovini. Kljub današnjemu moderniziranemu življenju, ko smisel za društveno delo močno upada, sorodna društva propadajo ali pa le životarijo, je z vevškimi orkestrom ravno obratno. V zadnjih letih mu je uspelo doseči tudi rekordno število članov. Vse to je orkester dosegel s pravilnim delom odbora, in ker vsi člani ljubijo glasbo in kolektivno delo, Papirnica Vevče pa jim nudi tudi materialno pomoč.

Danes ima pihalni orkester 43 članov, od tega so trije samo odborniki, eden je častni član, drugi pa aktivno igrajo v pihalnem orkestru. Zanimiva je starostna struktura članstva. Najmlajši član je star 14 let, najstarejši pa

— to so pretežno mlajši, drugi pa so samouki. Tudi po letih aktivnega članstva je velika razlika, tako že najmlajši sodeluje v orkestru 2 leti, najstarejši Rešek Srečko, pa bo letos praznoval 50 let aktivnega dela v pihalnem orkestru. Tako različna struktura članstva pa niti malo ne moti pri delu. Ravno obratno. Če si med njimi, imaš vtis, da je to ena sama velika družina.

Vse bolj pa ovira delo različen čas zaposlenosti. Kar 8 jih dela v izmenah, 4 pa delajo v deljenem delovnem času, to je 30% članov se ne more udeleževati vaj in nastopov. Za orkester je to velika ovira, ker ima v svoji sestavi 23 samostojnih instrumentov, ki morajo biti vsi zasedeni, da orkester sploh lahko nastopa. Zaskrbljujoče pričakuje orkester uvedbo deljenega delovnega časa, ker ima več kot 50% nastopov na delovni dan.

Pri svojem delu pa niso ostali samo na Vevčah, ampak so si našli dobre tovariše v Metliki in sosednji Avstriji. V Metliki vsako leto obiščejo tamkajšnji pihalni orkester, kjer skupno izvajajo promenadni koncert. V Avstriji pa si izmenjajo gostovanja s pihalnim orkestrom Gratkornske papirnice pri Grazu. Poleg teh gostovanj pa ima doma še okrog 40 nastopov letno in to ne glede ali je praznik, delov-

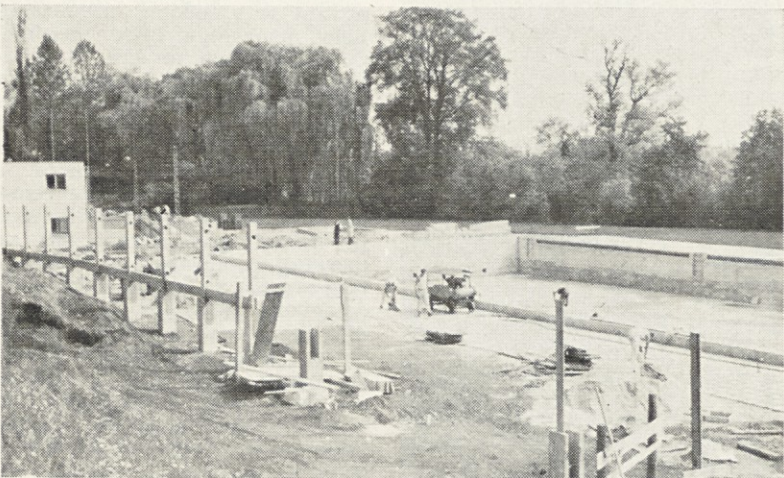

Lepo je, kadar zazvenijo akordi godbe med hišami na Vevčah

66 let. Tudi po izobrazbi so si precej različni. Prevladujejo poklicni delavci. Šest je vajencev oziroma učencev, 6 s srednjo izobrazbo, eden pa z visoko strokovno izobrazbo, kar je redko pojav pri pihalnih orkestrih. Člani so vsi z območja naše občine, zaposleni pa v različnih podjetjih. 13 jih je v Papirnici, Vevče, 3 so naši upokojenec, dijaki in vajenci so pretežno iz papirniških družin, drugi pa so zaposleni v različnih podjetjih v Ljubljani in okolici. S priznano glasbeno izobrazbo je zelo malo članov. Eden ima srednjo glasbeno šolo, 14 jih je končalo nekaj letnikov nižje glasbene šole

nik, ali je lepo ali slabo vreme, saj si ne moremo predstavljati proslav, praznovanj, da ne bi tudi slišali ubranih zvokov pihalnega orkestra.

Poleg orkestra obstajata še dva zabavna ansambla, ki jih v večini sestavljajo člani pihalnega orkestra. Prvega z imenom »Amores« vodi Kresnik Viki, drugega »Mladi prijatelji« pa Lenasi Miro. Tudi ta dva imata mnogo nastopov, največkrat pa jih slišimo ob praznikih, kot so: 29. november, dedek Mraz, Novo leto, 8. marec itd., ko s svojimi poskočnimi melodijami poskrbita za veselo razpoloženje vevških papirničarjev.

Zaključna gradnja okoli novega bazena sredi maja 1968. Čez slab mesec bo že poln kopalcev

Eden prvih samskih domov v Sloveniji, grajen pred skoraj 100 leti, preurejen pozneje v družinska stanovanja, je porušen. Umaknil se je novi trgovini

IZ OBRATA MEDVODE

Poročilo kadrovske službe

V času od marca do maja so se zaposlili:

1. Maruška Šink, kemijski tehnik — analitik.

Iz tovarne so odšli:

1. Janez Žagar, šofer — nabavljajč,

2. Franc Jenko, pripravljavec kemikalij,

3. Karol Kavčič, pomočnik sekalca lesa.

Tovariš Lado Jelen je od 2. aprila t. l. v. d. direktorja tovarne.

Lojzetu v spomin

MEDVODE, APRILA — V drugi polovici aprila je nenadoma umrl Lojze Plešec, star komaj 47 let. Po dvaindvajsetih letih delovne dobe ga je bolezen toliko prizadela, da je bil lansko leto invalidsko upokojen. Zadnja leta je delal pri izjemalnem stroju kot drugi pomočnik. Tudi prejšnja leta je v tovarni opravljal težka fizična dela, kljub slabemu zdravju, da bi lažje preživljal številno družino. Čeprav ga je bolezen vidno zmagovala, je bil vedno dobro razpoložen in družaben. Zapustil je pet otrok, od katerih ima najmlajši komaj 6 let. Zena se pri številni družini ni mogla zaposliti ter je družina živela v zelo skromnih razmerah, ki pa se bodo z Lojzetovo smrtjo še poslabšale. Tovarna je ob Lojzetovi smrti dodelila družini 1000 N din pomoči.

Dobrega delavca Lojzeta Plešca bomo ohranili v trajnem spominu!

Pepca nas je za vedno zapustila

Skoraj dvajset let je Pepca Šcopulović-Bergant marljivo prebiral in štela papir. Zla usoda pa je hotela, da je v prometni nesreči zgubila življenje, ko si ga je šele ustvarila.

Njen spomin nam bo ostal nad vse drag, domačim pa izrekamo iskreno sožalje.

Zahvala

Najlepše se zahvaljujem vsem članom kolektiva Tovarne celuloze Medvode za tolažilne besede, poklonjeno cvetje, denarno pomoč ob težki izgubi moža Alojzija Plešca, kakor tudi za vse, kar ste dobrega storili meni in moji družini v težkih dneh.

Iskrena hvala!

Medvode, 15. V. 1968.

Zaluječa žena Jožefa Plešec z otroki

Polde Maček, predsednik občinske skupščine Moste-Polje je priredil sprejem za hokejiste Slavije, ki so se plasirali v zvezno hokejsko ligo

Pri žrebanju prvomajske križanke v 5. številki Našega dela so bili izžrebani naslednji reševalci:

prva nagrada 50 N din, Polde Trtnik,

druga nagrada 30 N din, Mimi Dmitrovič,

tretja nagrada 10 N din, Ada Babnik, Hilda Gradišek, Maksa Dimnik.

Člani DS rudnika kaolina Črna so nas obiskali prejšnji mesec. Med drugim so si ogledali tudi muzej in spomenik na Urhu

Smučarsko tekmovanje ob 125-letnici

Papirnice Vevče

VEVČE, MAJ, JUNIJ — Dne 11. maja se je zbralo na plazu pod Prisankom približno 50 tekmovalcev-smučarjev iz tehle kolektivov: Celuloza, Medvode, Kartonažna tovarna, Ljubljana, Papirnica, Vevče, Saturnus, Tiki in Zito, Ljubljana.

Naša tovarna letos praznuje 125-letnico obstoja in za to priložnost je priredila smučarsko tekmovanje, na katero je povabila pogumne tekmovalce iz omenjenih kolektivov. Zbrali so se stari znanci, ki so se že večkrat pomerili v močeh in spretnosti na belih strminah. Na istem plazu je lansko leto osvojila ekipni prehodni pokal ekipa naše tovarne v postavi: Vengust, Pirkmaier, Pavšič. S tem, da smo osvojili pokal, smo »prismučali« tudi dolžnost, da letos organiziramo tako srečanje. To smo izvedli v okviru svečane obletnice, vreme pa nam je pri tem stalo ob strani, saj je bilo na dan tekmovanja zelo lepo in sončno. Tekmovanje je dobro uspelo, organizacija je bila brezhibna. Pri tem ne moremo mimo požrtvovalnega dela celotnega organizacijskega odbora, ki je s tem dokazal, kaj zmoreden kolektiv. Zanimivo je, da imamo v našem kolektivu mnogo navdušenih planincev, saj si je

tekmovanje ogledalo samo iz našega kolektiva za cel avtobus ljudi, drugi pa so prišli z lastnimi vozili.

Tekmovanje se je začelo ob 10. uri. Prvi tek je bil nekoliko zahtevnejši, vendar strmina ni bila taka, kot pri drugem. Vsaka najmanjša napaka je tekmovalca lahko veljala dober plasma ali pa celo diskvalifikacijo. Videli smo precej neprijetnih padcev, toda na srečo doktorju Moškoni ni bilo treba posredovati. Precej je bilo tudi smešnih prizorov, saj tekmovalci, poleg tekmovalnega duha, premorejo tudi precej dobre volje. Gledalci so bodrili tekmovalce, posebno še nekaj metrov pred ciljem.

Po tekmovanju je bilo kosilo za vse tekmovalce v koči na Gozdu, ob 14. uri pa razglasitev rezultatov in podelitev pokalov, kolajn in nagrad. Zadnji tekmovalac je dobil tolažilno kolajno — klobaso v znak priznanja za junško tekmovanje in zato, da si bo do prihodnjih tekem nabral dovolj moči.

Po razglasitvi so se tekmovalci in gledalci zavrteli kar na travi za kočo ob zvokih ansambla »Dobri prijatelji«.

Oglejmo si še rezultate:

Rezultati ekipnega tekmovanja papirnic za trajni pokal

Udeleženci: Celuloza Medvode, Kartonažna tovarna, Ljubljana, Papirnica Vevče.

Prva ekipa: Papirnica Vevče:
Albin Vengust 1,24,2
Andrej Pirkmaier 1,24,4
Marjan Pavšič 1,40,4
Skupaj 4,29,0

Tekmovalci Celuloze Medvode in kartonažne tovarne niso ekipno prispeli na cilj.

Rezultati ekipnega tekmovanja za prehodni pokal sindikalnih podružnic Ljubljana Moste-Polje

1. mesto je dosegla prva ekipa Saturnusa:
Metka Jarc 1,26,8
Vito Poljanec 1,27,0
Sašo Kralj 1,30,6
Skupaj 4,24,4

2. mesto: Papirnica Vevče:

Albin Vengust 1,24,2
Andrej Pirkmaier 1,24,4
Marjan Pavšič 1,40,4
Skupaj 4,29,0

3. mesto: Saturnus, 2. ekipa:

Matija Radelj 1,31,6
Franc Marguč 1,33,8
Viktor Jarc 1,38,0
Skupaj 4,43,4

4. mesto: Tiki, 1. ekipa:

Milan Berlič 1,31,4
Jože Južina 1,35,5
Franc Lenarčič 1,37,0
Skupaj 4,43,9

5. mesto: Tiki, 2. ekipa:

Ekipa Zita ni prispela na cilj.
Upamo, da bomo tako srečanje priredili še kdaj.

Andrej Pirkmaier sprejema čestitke za osvojeno drugo mesto

Nogometaši „Slavije“ spomladi — v prvih kolih 66,6 % uspeh

VEVČE, MAJA — Še nekaj tekem in nogometaši v SNL bodo odšli na zaslužen počitek. Se pravi, prvenstvo prihaja že v zaključni del. Do sedaj je bilo na sporedu že 6 spomladanskih kol. Mnoga moštva so imela že do sedaj pokazati svojo formo, si izboljšati položaj na prvenstveni lestvici in pokazati kar najboljši nogomet. Čeravno za oko ne tako lep nogomet, pa vendarle lahko trdimo, da so tekme v spomladanskem delu vsaj po doseženih visokih zmagah zanimivejše. Favoriti v zgornjem delu lestvice so večkrat napolnili mrežo slabšim nasprotnikom. Bilanca vevških nogometašev v jesenskem delu ni bila kaj pohvalna, saj je moštvo pod pričakovanjem zasedlo mesto le v sredini lestvice. Tudi trenutni pogled (v času, ko to pišemo) na lestvico kaže Slavijo na šestem mestu, kar ni neuspeh. Pri tem moramo upoštevati, da so razlike v točkah minimalne, kar daje velike možnosti za ugodno uvrstitev ob zaključku tekmovanja.

Spomladanski start je bil letos za Slavijo presenetljiv. Po treh zaporednih zmagah se je moštvo kar naenkrat znašlo med kandidati za najvišje mesto. Po gladki zmagi sredi Kopra (2:0!), je Slavija v derby srečanju v Šiški

tesno izgubila z Ljubljano (2:3), s čimer je bila borba za najvišje mesto praktično zaključena. Kljub temu lahko z zadovoljstvom ocenjujemo prvih šest spomladanskih tekem, v katerih so Vevčani zabeležili tele rezultate:

Nova Gorica : Slavija 0:1
Slavija : Rudar 4:1
Koper : Slavija 0:2
Ljubljana : Slavija 3:2

Slavija : Kovinar 4:0
Mura : Slavija 3:1

Tabela
Slavija 6 4 0 2 13:7 8

Če upoštevamo, da je Slavija težke tekme že odigrala, do konca pa je še pet prvenstvenih kol, lahko pričakujemo ob zaključku prvenstva boljšo uvrstitev kot v jesenskem delu.

Toni Židan

Smučarsko tekmovanje pod Prisankom so spremljali številni »navijači«

Rezultati tekmovanja

I. starostni razred:

Ime in priimek	Podjetje	Skupni čas	Mesto
Franc Hočevar	Celuloza	1,18,0	1
Andrej Pirkmaier	Vevče	1,24,4	2
Jože Pirc	Zito	1,25,5	3
Vito Poljanec	Saturnus	1,27,0	4
Sašo Kralj	Saturnus	1,30,6	5
Matija Radelj	Saturnus	1,31,6	6
Jože Južina	Tiki	1,35,5	7
Franc Lenarčič	Tiki	1,37,0	8
Marjan Pavšič	Vevče	1,40,4	9
Tone Kunšič	Saturnus	1,52,6	10
Anton Demšar	Tiki	1,54,2	11
Andrej Bonča	Tiki	2,00,8	12
Roman Brus	Tiki	2,05,2	13
Silvo Černe	Vevče	2,10,2	14
Tomo Merklin	Tiki	2,10,3	15
Božo Kremžar	Tiki	2,29,5	16
Matija Pavlič	Tiki	2,54,0	17

II. starostni razred:

Albin Vengust	Vevče	1,24,2	1
Milan Berlič	Tiki	1,31,4	2
Franc Marguč	Saturnus	1,33,8	3
Drago Jarc	Gost. Moste	1,37,8	4
Viktor Jarc	Saturnus	1,38,0	5
Drago Lipičar	Zito	1,41,0	6
Milan Žirovnik	Kartonaža	1,52,3	7
Dimitrij Kobilica	Saturnus	1,54,6	8
Milan Bekš	Saturnus	3,36,5	9

Ženske I. starostni razred:

Metka Jarc	Saturnus	1,26,8	1
----------------------	----------	--------	---

Marjan Pavšič na progi

40 let in več vestnega dela

Nadaljevanje s 5. strani

življenje in usodo delavcev v tovarni sredi domačega okolja, katere ime in pomen se je vraslo v njihovo življenjsko vsebino.

Kako gledate sedaj ob koncu Vaše delovne dobe na čas in prilike, ki so za Vami?

Če zrem nazaj po glavnih dogodkih, ki jih človek doživi v dolgoletnem službovanju v tovar-

Glasilno delovnih kolektivov Zdrženih papirnic Ljubljana — Izdaja delavski svet — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Robida — Uredniški odbor: Ivan Bogovič, Janez Gašperin, Jože Lejko in Tone Novak — Uredil Danilo Domajnko (Delavska enotnost) — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

ni, bi omenil: slabo poslovno konjunkturo, ustavitev papirnih strojev, odpustitev delavcev, štrajk, mobilizacijo, vojno, kapitulacijo in okupacijo. Slédila so leta boja za osvoboditev in po osvoboditvi napor, da se je lahko tovarna uspešno vključila v nove naloge.

Moj odgovor ne bi bil izčrpen, če ne bi omenil vrle vevški gasilske čete, katere član sem bil in ki ravno v tem času praznuje 90-letnico svojega obstoja.

Želimo Vam mnogo zadovoljstva v nadaljnjih letih, zanima pa nas, če se bo Vaša zveza s tovarno popolnoma prekinila?

Ko bom odhajal s svojega delovnega mesta, je razumljivo, da mi bo ostala tovarna po vsem tem v trajnem in vsebinskem spominu in odnašam iz nje spoznanje, da je človek na svojem mestu, s svojim zadovoljstvom, sestavni del življenja in uspevanja neke tovarne.

IZ OBRATA VEVČE

Kadrovsko poročilo za mesec april 1968

Prišli:
Tomaž Vindišar, praktikant v proizvodnji.

Odšli:
Anton Habič, odšel na lastno željo,
Hasan Grošič, samovoljno zapustil delo,
Pavel Groznik, odšel na lastno željo.

Poročili so se:
Leopold Lokar s Tatjano Kocjančič,
Husein Silahić z Minko Mujić.
Čestitamo!

Rodili so se:
Pavlu Končarju, hči Dragica, Francu Jemcu, hči Helena, ing. Petru Jerihi in Andreji, sin Borut,
Zlatku Kodiću, hči Helena, Juraju Kapitanu, sin Slobodan, Jožetu Kurentu, hči Majda.
Čestitamo!

90 let aktivnega dela prostovoljnega gasilskega društva Papirnice Vevče

VEVČE, MAJ, JUNIJ — V poletnih mesecih leta 1878 je bilo ustanovljeno naše IGD, ki praznuje letos že 90 let aktivnega dela na področju požarne preventive.

Društvo je bilo ustanovljeno na iniciativo delniške družbe »Leykam Josef Sthal«, katere sedež je bil takrat na Dunaju. Družba je imela predvsem koristi od gasilske organizacije zaradi tega, ker je že takrat plačevala nižji procent zavarovalnine. Prav ta procent je spodbujal takratne lastnike, da so organizirali po svojih tovarnah gasilske organizacije. Za vodstvo društva je takratna družba postavila predsednika in poveljnika, ostale člane odbora pa so volili na ustanovnem občnem zboru. Po zapiskih, ki so ohranjeni še iz leta 1881, je razvidno, da je društvo po prvih treh letih delovanja imelo v svojih vrstah 30 aktivnih članov, ki so bili za tiste čase dokaj dobro opremljeni. Oprema je bila sestavljena le iz tistega najnovejšega materiala, ki so ga uporabljali predvsem za gašenje požarov na področju tovarne in njenih stanovanjskih objektov. Samo podjetje pa takrat ni bilo zainteresirano za širši okoliš požarnega varstva.

Po daljšem razdobju in razširitvi podjetja se je članstvo iz leta v leto večalo in tako zasledimo v knjigah, da je že leta 1902 društvo štelo približno 50 aktivnih članov. Po spominu najstarejših članov, še živečih na Vevčah in v okolici, je bila aktivnost društva v prvih 20 letih obstoja na primerni višini. Gasili so začetne požare, reševali pri poplavih in drugih elementarnih nezgodah. Iz zapisnika seje takratnega upravnega odbora je razvidno, da so že v letu 1885 načrtno postavljali sinteze bodočega dela in budnosti pred morebitnimi nesrečami v sami tovarni.

Takratno preventivno delo članov društva je imelo predvsem interes varstva tedanjih zgradb, ki so bile vse iz lesenih strešnih konstrukcij. Prav zato je bila tudi strojna oprema in stalni nevarnosti pred požarom.

Po spominu nekaterih še živečih 80-letnikov je stal tedanji gasilski dom na prostoru, kjer je danes zidarska delavnica, bil pa je seveda mnogo manjši kot današnji. V tem domu se je tedanje članstvo redno zbiralo in reševalo problematiko, ki jo je zahtevala takratna delniška družba.

Po izbruhu prve svetovne vojne leta 1914 je večina članstva odšla v vojsko. Takratno vodstvo podjetja se je v tem času

posluževalo za to delo italijanskih in ruskih ujetnikov. Avstrijsko-ogrska armada je imela interes, da obdrži nekaj budnih mož za primer požara oz. napada, predvsem zaradi tega, ker je imela tedanja vojaška komanda del bolnice v stari papirni dvorani na desnem bregu in jo je bilo treba varovati.

Po spominu našega najstarejšega člana Jožeta Miheliča, ki je še vedno aktiven, je bil sredi poletja 1916 velik požar. Tedaj so

v gasilske vrste. Inženirji in tehniki so bili vključeni v gasilske vrste predvsem zaradi izpopolnjevanja strokovnosti številnega članstva in preventivnega dela. Takratna gasilska organizacija se je zaradi razširitve svoje dejavnosti vključila na prostovoljni podlagi v bivšo gasilsko »Zupo«, v kateri so bila organizirana vsa industrijska in prostovoljna gasilska društva.

Tov. Mihelič se spominja, da je bil 1927. leta večji požar, ko je

svojem delu. Pri tem imajo precej zaslug še danes živeči člani, ki v tedanjih časih niso štedili naporov, da so s svojim delovanjem vnašali svoj vpliv v delo društva in tako mnogo prispevali k temu dolgoletnemu obstoju. Danes živijo še naslednji člani, ki so imeli največ zaslug v gasilskih vrstah na Vevčah.

Alojzij FINK, iz Zg. Kašlja, aktivni član 40 let,

Ivan ZUPANČIČ, z Vevč, aktivni član 40 let,

Ivan TRTNIK, z Vevč, aktivni član 25 let,

Ivan ERBEŽNIK, z Vevč, aktivni član 20 let,

Jože MIHELIČ, še aktivni član že 37 let,

Karel LORBEK, še aktivni član že 27 let.

Z delavskim upravljanjem tovarne se je društvo preosnovalo v prostovoljno gasilsko društvo tako, da je tudi v organizacijskem pogledu dobilo status in prilagoditev potrebam socialističnega družbenega upravljanja. S tem se je društvo tudi mnogo okrepilo. Samoupravni organi tovarne od takrat naprej nudijo vse možnosti za razvoj tega preprobnega aktivnega dela na področju požarne preventive.

Danes ima društvo ustrezno izvežbane operativne desetine, ki so sposobne v vsakem času poseči v akcijo. V bodoče bo vodstvo društva moralo posvetiti več pozornosti strokovnim dvigom članstva, pri katerem bo potreb-

1843

1968

125 LET

PAPIRNICICE VEVČE

Tekmovalna desetina PGD Vevče

pogorele vse zgradbe, razen papirnega stroja in kotlarne na levem bregu Ljubljance (takratna Janezija).

Takoj po končani prvi svetovni vojni je podjetje postopoma prišlo v last delniške družbe bivše ljubljanske kreditne banke, ki je imela prav tako velik interes za izpopolnitev gasilske organizacije iz istih razlogov kot prejšnja delniška družba, ki je društvo ustanovila. Skrbeli so predvsem za izpopolnitev gasilske opreme in vzgojo gasilskih kadrov. Tudi ta delniška družba je določila predsednika in poveljnika društva, ki sta bila odgovorna za požarno varstvo. Šele leta 1922 je takratna tovarniška gasilska organizacija pridobila dovoljenje lastnikov, da lahko pomagajo prostovoljnemu gasilstvu v akcijah, ki so se odvijale na teritoriju bivše občine. Aktivnost članstva se je s tem razširila, predvsem pa pomladila. Zanimivo je dejstvo, da je takratno vodstvo podjetja vključilo v gasilske vrste tehnično inteligenco, ki se je morala obvezno aktivno vključiti

do tal pogorela embalažna delavnica ter skladišče lesa. Predvsem zaradi hitre intervencije prostovoljcev in Mestne gasilske brigade so obvarovali vse ostale lesene zgradbe. Tudi 1936. leta v poletnem mesecu je pri rekonstrukciji papirnih strojev na desnem bregu prišlo do večjega požara, pri katerem je pogorela celotna lesena konstrukcija nad skladiščem surovin in priprave lepil. Ta požar je prišel lastnikom podjetja zelo prav. Izplačana je bila cela zavarovalna premija, za katero so potem naredili novo ostrejšo železobetonsko konstrukcijo.

Iz zapisnikov zasledimo, da je bila prva motorka nabavljena šele 1930. leta druga pa 1937. leta.

V času med drugo svetovno vojno je aktivnost društva skoraj prenehala, to pa predvsem zaradi odhoda članstva v koncentracijska taborišča, NOV in drugam. Od strani uprave podjetja pa so bili posamezni delavci določeni, da na izmenah tvorijo desetino za varnost. Požarov v tem času je bilo veliko, razen sabotažnih, zaradi katerih so določeni objekti popolnoma omrtveli.

Takoj po osvoboditvi 1945. leta je društvo ponovo zaživelo z nekaj bivšimi predvojnimi člani in mlajšim kadrom, ki se je vključil v proizvodnjo takoj po vojni. Društvo je vse do danes delalo na popolni prostovoljni podlagi, podjetje pa je skrbelo za nabavo potrebnega materiala in opreme.

Društvo se je takoj po končani drugi svetovni vojni vključilo v prostovoljno gasilstvo in posamezni člani so opravljali vidne funkcije v občini ter okrajni gasilski zvezi. Nekateri člani našega društva opravljajo take funkcije še danes.

Da se je gasilska organizacija ohranila in množično ter kvalitetno napredovala skozi vse burne čase, gre zahvala predvsem njenemu požrtvovalnemu ter nesebičnemu delavskemu članstvu, ki je društvo obdržalo na ravni prostovoljnega gasilstva.

Za nenehni napredek društva in njenega dela gre predvsem zahvala posameznim članom, ki so s svojim vplivom vseskozi pravilno vodili društvo, ne glede na težak razvoj, ki so ga imeli pri

no vključiti v naše vrste inženirje in tehnike, ki bodo kos bodočim zahtevam gasilstva, predvsem zaradi ostrejših predpisov.

Vse dosedanje delo dokazuje, da je gasilstvo močan element našega socialističnega upravljanja. Gasilska organizacija sloni na trdnem temelju tovarištva, požrtvovalnosti in pomoči, kadar gre za obvarovanje imetja in življenja.

Ker novi tehnološki procesi v naši tovarni ter urbanizaciji zahtevajo večji napredek tudi v gasilski tehniki, strategiji, taktiki in izboljšanju preventivnih ukrepov, bo delo v bodoče zahtevalo večjo aktivnost. Za vse to pa potrebujemo več strokovnega kadra, več pomoči iz vrst tehnične inteligence. Rešitev in napredek v tem smislu bomo morali odpraviti sami in obenem moramo spodbuditi interes za vključevanje mlajšega kadra v naše vrste.

Ker ima gasilska služba tudi pomembno mesto v civilni obrambi in pri drugih reševalnih akcijah ob različnih nesrečah, je treba poskrbeti za množičnost, tehnično opremljenost in gasilske enote postopoma razviti v mobilne reševalne enote, ki bodo sposobne v določenih primerih samostojno delovati.

J. V.

Ta številka je tiskana na prvem domačem premaznem papirju, imenovanem Papir za umetni tisk. Njegovo komercialno ime je »Emona«. Osnova tehta 77 g/m², na vsaki strani pa je naneseno po 20 g premazne snovi.

Nekateri drugi novi papirji pa so: »Slavija A« na brezlesni osnovi, »Slavija B« rablo lesovinski, »Avala A«, in »Avala B«, »Emona B«.

V načrtu je še izdelava »Vemit« papirja za ilustracije.

